

REVISTA ECONOMICĂ.

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII“, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA“ sunt:

Agricola (Ecica), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugoș), Agricola (Sebeșul-săseș), Albina, Ancora, Ardeleana, Arieșana, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală (Arpașul-înf.) Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreană, Chiorana, Chiseteiana, Codreana, Codrul (Buteni), Codru (Lupșa), Comuna, Concordia (T.-Uzdin), Cordiana, Coroana (Bistrița), Corvineana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal, Detunata, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgetana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănițerul, Hașegană, Insoțire de credit (Veștem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Gavoșdia), Isvorul (Sângeorgiu), Isvorul (Sebeșul-înf.), Iulia, Lăpușana, Ligeșiana, Lipovana, Lucașăru, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășianul, Maramurășana, Nădlăciana, Negoiul, Noiăna, Olteana, Oraviciană, Orientul, Patria, Piatra, Plugarul (Cacova), Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugoș), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reuniunea de impr. și păstrare (Ilva-mare), Rîureana (Cap.-Mănăstur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Șoimul (Vașcău), Sebeșana (Sebeșul săs.), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Șercățiană, Silvania, Speranța (Hosman), Steaua, Șoimul (Uioara), Tărnăveana, Țibleșana, Timișana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sânmartin), Vulturul, (Tășnad), Zărândeana, Zlăgnea.

Prețul de prenumărare:

pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—

Redactor responsabil:

CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:

de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Timbrarea registrelor comerciale.

Dispozițiile legii referitoare la timbrarea registrelor sunt atât de defectuoase sau mai bine zis ne-complete, încât nu e mirare, dacă forurile competente însele au urmat, din cauza aceasta o praxă nestatornică, ajungând pe urmă la rezultate cu totul opuse intențiunii legii. Comercianții și băncile, natural, că s'au conformat acestei praxe parte pentru că nu au voit să se expună la hărțuiri, parte din lipsă de orientare în materie. Dar iată că organele financiare au pornit o formală întrecere în a lua reperte pentru scurtări de timbru, în jurul căror apoi au comis din nou greșeli, calificând necorect registrele.

Și fiindcă „prescripția competențelor nu se cercetează din oficiu și numai atunci se examinează dacă partidele se provoacă la ea“, (10475/885 judec. financiară), cele mai multe bănci au plătit pe dreptul, pe nedreptul sume considerabile. Așa bunăoară s'a luat reper asupra registrelor timbrate prin anii 1890—1900 cât timp noi suntem convinși că organele financiare au cunoștință de hotărîrea principiară a judecătoriei administrative din 1909 Nr. 4044 (va să zică destul de recentă!) care zice că: „Timpul de prescripțiune a competenței de timbru la care sunt supuse registrele comerciale, începe cu ziua, în care s'a făcut prima inducere în registru“. În înțelesul acestei hotărîri de ultimă instanță chiar punând cazul că un registru nu a fost de loc timbrat, la 5 ani* după prima inducere se prescrie nu numai amenda, ci însăși competența; dacă au trecut numai 3 ani, atunci numai amenda se prescrie. Dar avem hotărîri și mai favorabile cari nu se leagă de timpul acesta; aceste însă sunt foarte

vechi și poate tocmai pentru aceea s'au dat uitării. S. e. sub Nr. 2090/887 judecătoria financiară de atunci (azi nu mai există această judecătorie) a enunțat ca principiu, că dacă un registru se întrebuintează numai pentru scopul însemnat pe prima filă (e de înțeles așa că trebuie să fie scris expres s. e.: „Carte de depuneri“, sau „registru efectelor“ etc.) dar după luarea în folosință s'a constatat că registru e timbrat necorespunzător, nu se poate pretinde amendă, ci numai diferența față de competența mai urcată.

Resumez: E greșită părerea aceloră, cari susțin că prescripția competențelor începe numai cu ziua când registru a fost scos din folosință.

Cu toate că nu se ține de cadrele acestui articol, fie-mi permis să observ că și pe altă cale se fac încercări de-a îngreuna bugetele băncilor. Amintesc la acest loc numai una de însemnătate: Ministrul de finanțe a dat ordin să se încasseze 10% dare după interesele din partea „Credit“ a conturilor curente. Și încă cu putere retroactivă, începând cu anul 1908!

De surprize similare v m aveă încă parte. Văzând tendința, e de datorința noastră să ne interesăm mai dinadins de astfel de chestii ca să nu suferim daune. Voiu face deci o modestă încercare de a stabili cum sunt a se timbra cel puțin cele mai uzitate dintre registrele băncilor noastre, conform legii și conform praxeii, care și-au însușit-o mai nou, forurile competente, și care pare a corăspunde mai bine intențiunilor legii. Firește, la concluzii absolut sigure nu voiu putea ajunge cât timp însăși legea (adecă baza pe care trebuie să-mi clădesc cercetările) e defectuoasă. Țin să accentuez la acest loc că nu am de loc pretenția să dau un studiu sistematic, ci mai mult un îndreptar practic pentru timbrarea registrelor. În cele ce urmează mă voiu oprî la comentarii numai întrucât

* (Art. de lege XLIV din 1883, § 90, punct 1-a).

e absolut necesar, iar numărul și anul sentințelor și hotărârilor judecătorei administrative le voi cită în paranteză fără altă explicare, adăugând numai un „p.“ la cele de însemnătate principiară.

Încep cu §-ul 38 din legea timbrului: „Referitor la registrele comerciale și industriale, legate, cari cad sub competență de timbru e de notat mai ales, că cine dorește timbrarea acestora, e dator a se declara pe prima foaie a registrului despre menirea lui, că adevărat acela se va întrebuința ca Salda-Conto, va să zică e întocmit așa, ca în orice moment să se poată stabili saldul principal al sumelor (trecute eventual din mai multe registre ale aceluiaș debitor). Astfel considerat, și maestrul este un registru de Salda-Conto. (Nota autorului).

Ca cont-curent sau ca alt registru comercial sau industrial, să indice suma foilor din registru, anul, luna, și ziua și pentru adevăritarea afirmațiilor sale să iscălească cu mâna proprie sub sarcina răspunderii; mai departe este dator a induce prin registru un fir tare în așa fel, ca un capăt al aceluia să ajungă peste prima filă, iar celalalt peste ultima filă a registrului. Registrul astfel pregătit trebuie dus la oficiul de dare regesc unde se examinează, că oare condițiunile sus-amintite îndeplinite-s'au precum trebuie, sau nu, cu deosebire că firul e aplicat destul de practic și că oferă garanță de ajuns contra scurtării competenței, mai departe că timbrele lipite dejă pe prima filă corăspund competenței ce ar fi de solvit după *caracterul și conținutul* registrului. Dacă oficiul află îndeplinite corăspunsător condițiunile menționate, fixează un capăt al firului pe fila primă, iar celalalt pe fila ultimă a registrului cu ceară de sigilat, imprimând sigilul oficios și apoi stampilează timbrele“.

Din cuprinsul acestui § am crede că oficiul de dare este dator să ne facă atenți dacă un registru nu e timbrat corăspunsător; dar în praxă nu s'a privit lucrul astfel, ca să nu se ivească prea multe controverse între particulari și oficiile de dare, cari nu au totodată dreptul de a judecă în asemenea chestie. De altfel § 89 din legea timbrului zice că pentru timbrarea corectă a registrelor „numai aceia sunt responsabili despre a căror afaceri se poartă“ aceste registre.

Constatăm însă în acest § un lucru mult mai important, și anume intențiunea legii de a califica registrele după *«caracter și conținut»*. E bine știut, că până acum atât particularii, cât și oficiile s'au folosit consecvent de terminii „carte principală“ și „carte auxiliară“ și nu ne putem miră destul de perpetuarea acestei greșeli când legea, terminii susnumiți, nu-i cunoaște. În lege într'un singur loc se face mențiune de „registrele principale ale comercianților“. (Ill. dijjegyzék 58-tétel a) pont) dar e evident că din punct de vedere al contabilității, nu al competenței și nu colectiv, căci altfel nu ar înșiră tot acolo taxativ, alte registre de aceiași competență. Ar fi bine pentru noi ca această distincție să nu fie de înțeles din punct de vedere al contabilității, că atunci noi singur maestrul l-am tim-

bră după competența mai înaltă, căci în ultima analiză acesta este singura noastră carte principală, iar celelalte registre toate au numai rolul secundar de a adună datele necesare, cari acumulate în maestru, acolo ne arată starea și rezultatul final al afacerilor.

S'a acceptat definitiv în praxă calificarea registrelor după conținut și după felul cum sunt aranjate. Și dacă vom timbră un registru la oficiul central pentru timbrări în Budapesta se va confirma această praxă prin imprimarea unei clauzule. Dau aci o pildă dintr'un registru al „Șebeșanei“: „Registrul acesta în înțelesul § 38 din legea timbrului e anunțat ca Journal și prin urmare se poate folosi numai pentru însemnări (induceri) de *ordine cronologică* și nu în formă *de cont*. Dacă partida ar întrebuința registrul ca registru de conturi se face culpabilă de contravențiunea circumscrisă în legea timbrului § 112 punct b.“.

Dacă vom avea deci de timbrat un registru, care nu e amintit expres în lege vom constată per analogiam că după întocmire și conținut cărui dintre cele 3 grupuri înșirate în lege aparține și-l vom timbră conform.

Aceste 3 grupări, cari înșiră taxativ mai multe registre sunt următoarele:

a) registrele principale ale comercianților, fabricanților și industriașilor, precum și conturile-curente și Saldo-conturile ai acestora, 50 fileri pro coală;

b) următoarele registre purtate despre afaceri comerciale sau industriale ca: jurnalul, strazza sau cartea de prăvălie, registrul cassei, prima nota, scontii mărfurilor, registrele magazinelor, mai departe cartea inventarelor și bilanțelor fără deosebire că sunt legate sau broșate, sau că constau numai din file singurate, 10 fileri de coală.

Registrele purtate despre afacerile și manipulațiunea internă (sunt de înțeles acele cari nu au valoare de document în afară. Nota aut.) cu deosebire cărțile despre notițe, cari le poartă comercianții și industriașii la sine, nu sunt supuse competențelor. În schimb indexele de nume și obiecte aparținătoare registrelor de sub a) și b) ca părți integrante ale acestora, cad sub competență“. (Judecătoria administrativă acum (3200/913 p.) a declarat indexele scutite de timbru și astfel în viitor nu vor trebui timbrate de loc).

Sub coala amintită la a) e de înțeles o coală de unitate de 5040 cm. □, iar la b) de 2640 □ cm. Coalele aceste sunt de inchipuit singurate și în praxă timbrarea lor s'a permis așa că timbrul trebuie lipit pe coală și transcris cu vre-un cuvânt din șirul prim al textului. Când coala de sub a) întrece mărimea de 5040 □ cm. competența este 1 cor. pro coală. La coalele de sub b) dacă sunt mai mari de 2640 □ cm. însă mai mici de 5040 □ cm. 20 fil. pro coală, iar dela 5040 □ cm. în sus 30 fil.

Voind să timbrăm un registru vom calculă de câteori se cuprinde în el respectiva coală de unitate (ceea ce se află înmulțind lățimea unei foi cu lungimea ei și cu numărul foilor din registru și apoi

împărțind rezultatul cu 5040 resp. 2640) și rezultatul îl vom multiplica cu 50 sau 10. S. e. dacă un registru, care cade sub competența de sub *a*) are 300 foi și lungimea unei foi e 62 cm., iar lățimea 46 cm. formula va fi următoarea: $\frac{62 \times 46 \times 300}{5040} \times 50$.

Va se zică registrul conține 170 coale à 50 fileri, ceea ce face Cor. 85. — Dacă același registru s'ar putea înșira la competența de sub *b*) ar fi formula $\frac{62 \times 46 \times 300}{2640} \times 10$. Grupând registrele după mărimea competențelor vom putea după explicările premerse să numim între cele de competență mai mare (50 fileri pro coală) următoarele:

1. Maestrul.
2. Registrele casselor de amanet purtate după cerințele art. de lege XIV. din 1881, § 9 (634/1886 p.) (aceste trebuie să fie legalizate).
3. Registrele de depuneri (se înțelege registrele principale unde-și are fiecare partidă contul său separat, nu „scontro“ de depuneri unde se fac inducerile cronologice fără deosebire de partidă).
4. Cartea împrumut. ipotec. (cedate și necedate).
5. Cartea cambiilor cu acoperire ipot. (nu registru unde sunt induse cambiile după numărul curent).
6. Cartea cambiilor personale, purtată în forma evidenței creditelor ipotecare, dar numai atunci, dacă aceasta e singura carte a institutului pentru evidența cambiilor, va să zică nu e numai o carte de control sau manipulare internă (căci în acest caz e scutită de timbru); sub acelaș criteriu cad și:
7. Filele de credit (kartothek, coale de debit, file de impegno etc.) dacă sunt purtate așa ca pentru fiecare partidă este o filă separată aranjată în formă de Saldo-Conto și dacă datele din aceste file nu se trec în alt registru similar. Altfel sunt scutite de timbru.
8. Conturile-curente (ca și la depuneri, însă, nici aici nu „scontro“ conturilor curente).
9. Saldo conturile (s. e. și cartea de „Diverși“ sau a „depozitelor de cassă“ ce se poartă la multe bănci întocmite ca un Saldo-Conto).

La competența mai mică, de 10 fil. pro coală putem numi afară de cele înșirate expressis verbis în lege, încă:

1. Cartea acționarilor, amintită în § 173 a legii comerciale (2149/1896).
2. Scontro sau strazza purtată de comisarul de zi (1655/887 p.). Dacă însă această carte servește numai pentru controla funcționarului cutare sau a circulațiunii totale și datele se trec ulterior și în alte registre atunci e scutită de timbru (2018/894 p.).
3. Sumarul [(Gyűjtő napló), un fel de jurnal care-l folosesc unele bănci, cari poartă registru de cassă italian sau german, pentru acumularea după conturi a sumelor din aceeaș lună (1655/1887). Dacă însă din acest sumar se mai trec sumele finale încă odată în adevăratul jurnal dimpreună cu datele din primă nota, atunci ar fi just ca acest sumar ca registru de manipulare internă să fie scutit de timbru. Cu atât mai vărtos, că datele din registru cassei s'ar putea trece

deadreptul în jurnal fără intervenirea acestui sumar. Am văzut însă astfel de „sumare“ timbrate cu 10 fil. pro coală, calificate fiind de „Jurnal“.

Intre registrele scutite de timbru putem numi: Tot felul de indice, (3200/913 p.) filele de credit (1017/1888 p.). Cartea scadențelor (sau scadențare) (527/903 p.), scontro conturilor curente (11074/904 p.), evidența cambiilor (dacă pe lângă aceasta se poartă și alte registre cambiale) protocoalele direcțiunii, cartea speselor, evidența reescontului etc. — Repet din nou. Totdeauna să avem în vedere întocmirea și conținutul registrului, că adevărat e întocmit pentru induceri de ordine cronologică sau cu conturi singurateice. Înșirând după nume registrele nu ne vom putea bine orienta, când va fi vorba să calificăm un registru care nu e amintit express în lege. Aici ne vom putea numai orienta, dacă, cum am zis mai sus, vom constata prin comparație că de care dintre cele 3 categorii se ține cutare registru, iar la acele, cari nu cad de loc sub competență trebuie să mai considerăm că acele nu au valoare de document în afară și se poartă numai pentru ușurarea controlului și a administrației interne. — Terminând prin aceasta, ce am voit să spun asupra acestei chestiuni, mai adaug câteva notițe, cari încă cred că pot fi de folos.

Dacă un registru de competență mai înaltă (50 fil.) s'a timbrat greșit, amenda face de 3 ori suma care lipsește, iar la registrele de competență mai mică (10 fil.) de 10 ori atâta.

Un registru timbrat odată, se poate lua în folosință și mai târziu oricând fără ca să mai poată cineva pretinde timbrarea din nou, în caz dacă până atunci s'ar fi schimbat timbrele din circulație, cu altele, (ord. ministerială 19988/897 și 33383/898). Dacă vom să decopiem un registru, trebuie anunțat pentru timbrare înainte de-a începe copiarea. Asemenea va trebui prezentat oficiului de dare un registru căruia vom să-i dăm legătură nouă, înainte de a-l duce la compactorul, ca să nu denege oficiul de dare ulterior sigilarea.

Asupra registrelor neluate încă în folosință nu se poate lua reper, fiindcă acele nu cad sub nici o competență (jud. financiară 1106/888).

E și natural; căci după lege, pretensiunea erarului față de partidă se naște în ziua când s'a făcut prima inducere în registru. Această împrejurare a și servit judecătoriei administrative ca directivă la stabilirea termenului de prescripție a competenței (vezi la început: 4044/1909 p.).

În fine e de recomandat, ca institutele cari au registre necorăspunșător timbrate, să le prezinte direcțiunii financiare competente pentru întregirea competenței cerând totodată ca de amendă să fie scutiți. Așa cred că aceasta cerere nu li-se va denega, considerând că totdeauna la timbrarea registrelor s'a purces bona fide și nu cu intenția de-a păgubi erarul.

(Sebeșul-săsesc).

Ioan Albon.

Situațiunea agricolă a Ungariei.

Ministrul de agricultură ungar a publicat la 11 l. c., pe baza rapoartelor întrate dela referenții agricoli și dela inspectoratele agricole ungare reg., următorul raport asupra situației sămănăturilor și a agriculturii Ungariei la 7 și 8 Septemvrie a. c.

Decada a treia a lunii August s'a caracterizat prin un timp schimbăcios, răcoros și în multe locuri ploios. Ploile din 21 și 22 August au fost mai mari în comitatele Vas și Hont. La 23 Aug. timpul a arătat o îmbunătățire. În locul timpului nouros a urmat în o parte mare a țării timp senin și ploi au mai căzut numai ici-colea. Temperatura s'a ridicat încet, dar treptat, așa că maximul zilei pe Alföld la 29 August a ajuns la 30 grade Celsius. În urma ploilor cu furtuni din noaptea dela 29 spre 30 August, întâmplat în nordul Ungariei, în comitatele dela granița vestică a țării, în părțile ostice ale Alföld-ului și în jumătatea vestică a regiunii dincolo de Peatra-Craiului (Ardeal), timpul și-a schimbat iarăș caracterul uscat. A început iarăș a plouă în întreagă țara, s'au pornit vânturi vijelioase și temperatura s'a coborât din nou considerabil; așa că maximul ei la 31 August a fost numai de 23 grade Celsius.

La 1 și 2 Septemvrie timpul a fost foarte uscat și senin, temperatura însă a rămas scăzută. În noaptea din 2 spre 3 Septemvrie timpul a devenit iarăș ploios, vijelios și, având în vedere împrejurările din această perioadă, foarte răcoros. O îmbunătățire s'a pornit numai la 8 Septemvrie și temperatura a început a se ridica treptat.

În ultimele 3 săptămâni au căzut ploi mai abundente în regiunile muntoase nordice, vestice și nord-ostice ale țării, iar mai puține ploi au căzut în partea de miazăzi a Alföld-ului și în părțile sudostice ale Ardealului.

Cu toate că agricultorii au folosit cu hărnicie timpul uscat din ultima săptămână a lunii August pentru săvârșirea lucrărilor agricole, și timpul mai cald a avut o influență foarte bună pentru dezvoltarea produselor aflătoare încă pe câmp, totuș timpul neobicinuit de răcoros, cu ploi și vijelii mari, ce a domnit în ultimele 3 săptămâni, a fost mai mult nefavorabil pentru situația generală economică; pentru că deoparte prin ploile mari din această perioadă s'au întârziat și mai mult lucrările destul de întârziate și până aci, ca s. e. căratul, treeratului, aratul și sămănatul; de altă parte agricultorii au fost puși pe griji, că porumbul și celelalte produse în dezvoltare nu se vor coace îndeajuns. Această grijă neliniștește cu atât mai mult pe agricultori, pentru că e de netăgăduit, că timpul nefavorabil, care a domnit în întreagă țara, mai ales însă în ultimele 2 luni a redus simțitor prospectele recoltelor, cari de cu primăvară păreau așa de excelente, astfel că cu ocazia treeratului au urmat în multe locuri neplăcute desamăgiri. Acest

timp nefavorabil a avut drept urmare, că toate evaluările de mai târziu au arătat treptat o reducere față de prima evaluare a recoltelor. Astfel și evaluarea de față a recoltei spicoaselor, făcută în parte mare pe baza rezultatelor obținute din treerat, arată o reducere față de evaluarea precedentă.

Evaluarea prezentă a spicoaselor, care este ultima în acest an, s'a făcut pe baze nouă. Anume s'a calculat arealul sămănat în primăvară, pe baza datelor care-i privesc pe proprietarii mici, deosebit, și acela care-i privesc pe proprietarii mari, deasemenea deosebit. Anume s'au cultivat:

JUGĂRE CATASTRALE:

	pentru proprie- tarii mici	pentru proprie- tarii mari	Laolaltă
cu grâu . . .	4.229,152	1.599,124	5.828,276
„ săcară . . .	1.278,404	567,701	1.846,105
„ orz . . .	1.438,417	551,812	1.990,229
„ ovăs . . .	1.318,008	555,341	1.873,349

Asemănând aceste date cu acelea, cari s'au luat de bază la evaluarea recoltei mai înainte, observăm o reducere:

la grâu . . .	de 47,703 jug. cat.
„ săcară . . .	4,188 „ „
„ orz . . .	13,357 „ „
„ ovăs . . .	3,705 „ „

Grâul. Treeratului acestuia a fost întârziat prin dese ploi și vijelii; totuș agricultorii au folosit bine puținele zile uscate, așa că treeratului este terminat în regiunile principale pentru cultura grâului. Treeratului se continuă acum numai în regiunile muntoase și pe proprietățile mari.

Recolta grâului este evaluată definitiv, între 5—8 Septemvrie, cu 7·14 măji metrice pro jug. catastral, la 41.206,087 măji metrice. În anul trecut a fost de 28.641,091 măji metrice.

Recolta săcării este evaluată definitiv cu 6·32 măji metrice pro jug. cat., la 11.549,890 măji metrice. În anul trecut a fost de 10.772,656 măji metrice.

Recolta orzului este evaluată definitiv cu 6·15 măji metrice pro jug. cat., la 12.086,208 măji metrice. În anul trecut a fost de 14.209,914 măji metrice.

Recolta ovăsului este evaluată definitiv cu 6·27 măji metrice pro jug. cat., la 11.628,952 măji metrice. În anul trecut a fost de 12.560,937 măji metrice.

În urma timpului puțin favorabil cu ocazia secerișului, a căratului și treeratului, cerealele nu sunt nici în privința calitativă așa precum se speră înainte de seceriș.

Astfel grâul are o greutate pro hectolitru: în 1 comitat de 80, în 6 comitate de 79, în 20 comitate de 78, în 10 comitate de 77, în 17 comitate de 76, în 6 comitate de 75 și în 3 comitate de 74 klgr.

Deci grâul are mai mult o greutate între 76—78 kilograme.

Săcarea are greutate pro hectolitru: în 2 comitate de 75, în 4 comitate de 74, în 5 comitate de 73,

în 16 comitate de 72, în 14 comitate de 71, în 14 comitate de 70, în 6 comitate de 69, în 1 comitat de 68 și în 1 comitat de 67 klgr.

Deci săcara are o greutate mai mult între 70—72 kilograme.

Orzul are greutate pro hectolitru: în 1 comitat de 70, în 8 comitate de 68, în 3 comitate de 67, în 5 comitate de 66, în 7 comitate de 65, în 12 comitate de 64, în 6 comitate de 63, în 14 comitate de 62, în 1 comitat de 61, în 5 comitate de 60 și în 1 comitat de 59 klgr.

Deci orzul are o greutate mai mult între 62—64 kilograme.

Ovăsul are greutate pro hectolitru: în 1 comitat de 51, în 2 comitate de 50, în 2 comitate de 49, în 3 comitate de 48, în 6 comitate de 46, în 17 comitate de 45, în 13 comitate de 44, în 5 comitate de 43, în 7 comitate de 42, în 3 comitate de 41, în 2 comitate de 40 și în 2 comitate de 38 klgr.

La ovăs greutatea variază mai mult decât la orz între 44—45 klgr.

Porumbul s'a dezvoltat frumos în urma timpului favorabil al lunii din urmă, și chiar și formarea grăuntelui a fost satisfăcătoare. Totuș timpul răcoros și umed din ultimele zile a întârziat foarte mult coacerea, așa că prospectele recoltei s'au deteriorat simțitor dela ultimul raport ministerial.

Recolta porumbului este evaluată acum cu 10·82 măji metrice pro jug. cat., în țara întregă 4.356,118 jug. cat. cu 47.162,428 măji metrice. Recolta definitivă din 1914 a fost evaluată cu 43.768,820 măji metrice.

Între comitatele Ungariei sunt 19 comitate cu o recoltă peste 10·82 măji metrice pro jug. cat., între cari și comitatele Torontal și Brașov.

Dintre 27 comitate cu o recoltă între 8—10·82 măji metrice pro jug. cat. sunt și 16 comitate în cari se află populațiune românească.

În fine, între 14 comitate cu o recoltă sub 8 măji metrice pro jug. cat. se numără și 6 comitate în care se află populațiune românească: Ugocea, Odorheiu, Murăș-Turda, Turda-Arieș, Cluj și Selagiu.

Cartofii. Desvoltarea lor a fost în genere bună. Tuberculele sunt frumoase. Recoltarea lor, îndeosebi a soiurilor mai timpurii, s'a început pretutindeni. Este o lamentare generală, că în urma deselor ploii tuberculele încep a putrezi, prin ceea ce prospectele recoltei s'au redus.

Recolta cartofilor este evaluată acum cu 51·09 măji metrice pro jug. cat., în țara întregă 1.108,798 jug. cat. cu o recoltă totală de 56.658,726 măji metrice. Recolta definitivă din 1914 a fost evaluată cu 53,143,261 măji metrice.

Între 21 comitate cu o recoltă peste 51·09 măji metrice pro jug. cat. se numără și 7 comitate din ținuturile locuite de Români.

Dintre 15 comitate cu o recoltă între 40—51·09 măji metrice pro jug. cat. sunt și 5 comitate din regiunile locuite de Români.

În fine, între 22 comitate cu o recoltă sub 40 măji metrice pro jug. cat. sunt și 12 comitate cu populațiune românească.

Napii de zăhar. Desvoltarea lor este pretutindeni bună, foile lor sunt dese și rădăcinile puternice. Pentru coacere au acum trebuință de timp mai cald și mai uscat.

Recolta napilor de zăhar este evaluată acum cu 136·56 măji metrice pro jug. cat., în țara întregă 186,783 jug. cultivate, cu o recoltă totală de 25.512,572 măji metrice, pe când în anul trecut recolta a fost evaluată la 40.143,053 măji metrice; deci aproape dublă față de cea a anului curent.

Dintre 22 comitate ale căror recoltă trece peste 136·56 măji metrice pro jug. cat. sunt și 7 comitate, în cari se află populațiune românească: Arad, Brașov, Caraș-Severin, Timiș, Bihor, Alba-de-jos și Sibiu.

Între cele 28 comitate cu o recoltă între 100 și 136·56 măji metrice pro jug. cat. se numără și 9 comitate în cari se găsește populațiune românească.

În fine, între cele 10 comitate cu o recoltă sub 100 măji metrice pro jug. cat. se numără și comitatele: Făgăraș, Hunedoara, Cojocna. Odorheiu și Turda-Arieș.

Napii de nutreț. Timpul din ultimele 3 săptămâni a fost favorabil dezvoltării napilor de nutreț, pentru că și acolo unde ei rămaseră îndărăt în dezvoltare se arată o îmbunătățire. Tuberculele sunt în genere frumoase și destul de mari. Se speră o recoltă bună mijlocie, în multe locuri chiar o recoltă bună.

Rapița s'a sămănat în cele mai multe locuri și a și răsărit frumos, unde a avut ploii îndeajuns.

Plantele de grădină. Situațiunea acestora este pretutindeni satisfăcătoare. Unele dau o recoltă bună, la altele dezvoltarea a fost stânjenită prin timpul umed.

Păstăioasele. Coacerea fasolei a fost întârziată în regiunile muntoase prin timpul umed și rece. În singuratic locuri, unde recoltarea se face acum, recolta este bună, calitatea însă s'a redus în urma timpului umed. Celelalte păstăioase dau o recoltă bună.

Varza. Desvoltarea acesteia este în genere bună și sunt prostecte de o recoltă bună mijlocie.

Hemeiul. Culegerea lui se face acum, dând o recoltă bună mijlocie.

Meiul se recoltează acum, dând o recoltă bună.

Hrișca merge spre coacere și promite o recoltă bună.

Cânepa și inul vor da o recoltă bună mijlocie.

Tutunul. Recoltarea acestuia se face acum și dă în genere o recoltă bună-mijlocie.

Trifoiul s'a cosit de a treiaoară. Recolta în privința cantitativă este bună; în ce privește calitatea este mai puțin corăspunsătoare. Trifoiul de sămânță se coace acum.

Luțerna se cosește de a treiaoară, în unele locuri de a patraoară. Recolta este satisfăcătoare; calitatea este puțin deteriorată prin ploii.

Măzerichea a dat recoltă satisfăcătoare în privința cantitativă; în privința calitativă însă recoltă slabă.

Mohorul se cosește acum, dând recoltă bună-mijlocie.

Nutrețul verde s'a dezvoltat foarte bine în urma ploilor și va da recoltă bogată.

Livezile de asemenea au iarbă din belșug. Cosisul otăvii, în cele mai multe locuri, s'a sfârșit. Recolta a fost abundentă; însă otava nu pretutindeni s'a putut usca în condiții destul de favorabile.

Pășunile, mulțumită ploilor din săptămânile din urmă, sunt frumoase și îmbie vitelor hrană din belșug.

Poamele. Prospectivele recoltei acestora sunt feliurite, după diferitele regiuni ale țării. Recolta *prunelor, merelor și perelor* este submijlocie, a *persecilor* mijlocie, a *mandulelor* slabă, iar a *celorlalte fructe* îndestulitoare.

*

Viile. Prospectivele recoltei viilor se prezintă, după diferitele circumscripții, astfel:

Recoltă bogată în privința cantitativă în circ. *Pojon* și, dacă va urma timp călduros, *bună* și în privința calitativă.

Recoltă bună în circ. *Miskolcz*.

Recoltă bună-mijlocie în circ. *Aiud* și *Diciosân-mărtin*; iar în circ. *Sătmar* recoltă *bună-mijlocie* în regiunile muntoase și *slabă* în regiunile nisipoase.

Recoltă mijlocie în circ. *Eger*, *Pojon* și *Balassagyarmat*.

Recoltă slab-mijlocie și parțial nefavorabilă în circ. *Pécs*, *Tapolcza* și *Murăș-Oșorhei*.

Recoltă slabă în circ. *Kecksemét*, *Budapesta*, *Beregszász*, *Diószeg* și *Biserica albă*.

Recoltă rea și numai parțial *slabă-mijlocie* în circ. *Szekszárd*.

În circ. *Tarcal* recolta se va deteriora în mod simțitor, dacă nu va urma timp călduros.

Pentru must se cere K 60—70 de hectolitru.

Prețul vinului se urcă rapid în urma timpului nefavorabil pentru coacerea strugurilor.

Fundațiunea pentru ajutorarea ziariștilor români din Ungaria.

— Darea de seamă generală a Epitropiei administrative asupra anului 1914. —

Darea de seamă, ce ne luăm voie a prezenta în cele următoare și ce obicinuiam să publicăm în cadrele anualelor fundațiunii pentru ajutorarea ziariștilor noștri, trebuie să apară îndată după încheierea anului trecut, în primăvara celui prezent. Împrejurările extraordinare prin cari am trecut și trecem încă, împreună ca imposibilitatea funcționării regulate a epitropiei administrative, ni-au făcut cu neputință publicarea la timp a acestei dări de seamă. Credem însă, că deși întârziată, comunicările și ra-

poartele ce venim a face în firul ei, vor fi binevenite și vor da dovadă de ordinea, pe care am introdus-o și pe care voim să o menținem — sub orice împrejurări — în administrarea averii fundaționale.

*

Din dările de seamă precedente se știe, că tendința noastră, a Epitropiei administrative a fost, să ne îngrijim a aduna cât mai multe mijloace financiare pe seama fundațiunii, ce ni s'a dat spre chivernisire, pentruca — întărită materialicește — să-și poată îndeplini cât mai ușor și mai bine chemarea. Stăruințele noastre în această direcție n'au rămas fără rezultat, căci averea fundațională s'a sporit în anul 1912 cu Cor. 14,917·51

iar în 1913 cu „ 27,742·11

La un loc deci cu . . . Cor. 42,659·66

Rezultatele primilor doi ani din activitatea noastră, ne îndreptățeau la cele mai frumoase prospecte pentru viitor. Tocmai de aceea, în anul 1914, despre care raportăm, am continuat cu propaganda noastră obicinuită, pe care am susținut-o, fără întrerupere, până la declararea războiului european. În acest interval de timp am isbutit să adunăm pentru fundațiunea noastră o sumă destul de considerabilă, sumă, care, dacă rămâneau împrejurările normale din trecut, desigur, nu ar fi rămas în urma celor adunate în anii precedenți.

Peste tot am adunat — în cursul anului trecut — Cor. 13,823·37 și anume:

1. din dividende și dobânzi . . Cor. 4,127·57

2. „ rescumpărarea felicitărilor de anul nou 1914 „ 3,637·28

3. din donația pentru fondul Ioan Russu-Șirianul „ 1,400·—

4. din sumele adunate de redacțiile ziarelor noastre „ 1,221·89

5. din diverse contribuiri „ 1,094·08

6. „ adaose de abon. și inserț „ 814·55

7. „ donațiile unor anonimi „ 858·—

8. „ contribuiriile băncilor „ 670·—

La un loc . . Cor. 13,823·37

sumă din care subtrăgând ajutoarele și speșele administrative de „ 1,448·48 rezultă o augmentare curată de . . Cor. 12,374·89

*

Cu privire la singuraticile poziții cu cari s'a sporit averea fundațională, observăm:

1. dividendele și dobânzile, cari în bilanțul precedent au figurat cu Cor. 2,733·12, au crescut la Cor. 4,127·57, arătând deci un spor de venit de Cor. 1,594·45 față de anul anterior;

2. sumele încassate din rescumpărarea felicitărilor de anul nou, în 1914, au fost de Cor. 3,637·28, față de Cor. 1,646·50 din anul premergător. Și la aceștea poziții deci se arată un plus de Cor. 1,990·78;

3. pentru un nou fond, despre care vom aminti și în cele de mai jos, am primit Cor. 1,400·—;

4. redacțiile ziarelor noastre, special «Românul», «Gazeta Transilvaniei» și «Drapelul» — prin propaganda lor neobosită — ni-au mijlocit donațiuni dela publicul lor cetitor la diverse ocaziuni, de Cor. 1,221·89;

5. din diferite privilegii, petreceri, producțiuni, serate, cununii, aniversări, etc. am primit Cor. 1,094·08;

6. la reînnoirea obonamentelor ni s'a trimes prin redacțiile ziarelor «Gazeta Transilvaniei», «Libertatea» și «Drapelul» și «Revista Economică» din suprataxe de abonamente respective de inserțiuni suma de Cor. 814·55;

7. trei anonimi au contribuit cu Cor. 858, și — în fine;

8. băncile noastre ne-au dat și în anul trecut Cor. 670. — La aceste din urmă observăm, că — cu contribuiri lor din cei doi ani anteriori — au dat fundațiunii noastre un capital curat de Cor. 5,762·44.

*

Față cu veniturile fundațiunii de Cor. 13,823·37, în anul trecut, am avut și unele sarcini de suportat prin aceea că am acordat ajutoare la unii ziaristi lipsiți, în sumă de Cor. 1200 și am plătit ca cheltuieli de administrație (porto, copist și spese de drum) Cor. 248·48. La un loc deci am avut de suportat sarcini de Cor. 1,448·48, sumă cu care, natural, se micșorează veniturile totale, rămânând un capital curat de augmentare de Cor. 12,374·89. Cu acest nou capital averea totală a fundațiunii se urcă la suma de Cor. 80,505·25.

*

Trecând după acestea la fondurile administrate în cadrele fundațiunii, raportăm:

1. *Fondul Dr. Ioan Mihu* a crescut dela Cor. 27,926·16 la Cor. 29,236·75;

2. *Fondul contrib. diverse* dela Cor. 21,310·40 la Cor. 24,159·65;

3. *Fondul Anton Mocsonyi de Foen* dela Cor. 10,000·— la Cor. 10,700·—

4. *Fondul Eleftera și Dr. T. Mihali* dela Cor. 5000 la Cor. 5,341·60 și în fine

5. *Fondul Dr. A. Mureșianu* a crescut dela Cor. 3,893·80 la Cor. 4,130·85.

Ca fonduri nouă s'au activat în cursul anului trecut.

1. *Fondul felicitărilor răscumpărate*, care s'a format din sumele incuse sub acest titlu în 1913 și 1914, total Cor. 5,536·40 și care se va augmenta și în viitor pe aceiaș cale. Fondul acesta s'a inițiat la dorința mai multor binevoitori ai fundațiunii ziaristilor și ca o dovadă de condescendență față de toți aceia, cari în trecut și în viitor, vor răscumpăra obicinuitele felicitări în favorul ziaristilor noștri, și

2. *Fondul Ioan Russu-Șirianul*, format din o sumă de Cor. 1400 primită din prilejul desvălirii buștului dela Șiria al cunoscutului și mult apreciatului nostru ziarist și publicist. La ocazie potrivită se va face apel la cunoscuții și amicii regretatului Russu-Șirianul, să augmenteze acest fond.

*

Ce privește viitorul, avem puțin de zis. Până la restabilirea relațiilor normale în patria noastră, până vom putea relua deci activitatea noastră din trecut, apelăm la publicul român să nu întrelase a contribui cu obolul său, după putință, la augmentarea continuă a fundațiunii ziaristilor români. Sumele ce s'ar donă rugăm să se trimeată sau la adresa secretariatului sau la aceea a băncii «Ardeleana», din Orăștie.

Sibiu, la 1 Septembrie 1915.

Epitropia administrativă:

Ioan I. Lăpădatu m. p.,
secretar.

CRONICĂ.

Necrolog. *Petru Russu*, funcționar la *filiala din Chișineu* a institutului «*Victoria*» din Arad, a murit în urma ranelor primite pe câmpul de războiu italian, în spitalul din Castelnuovo.

— *Vasile Arjoca*, funcționar la *centrala «Victoriei»* în Arad a încetat din viață, după un morb îndelungat și greu — în Cluj.

*

Prolongirea termenului pentru cumpărarea cerealelor. Guvernul a prolongit prin ordonanța sa Nr. 3391/915 M. P., apărută zilele trecute termenul pentru acuirea de cereale: grâu, săcară, orz și ovăs pentru trebuințele casnice și gospodărești ale privaților — până inclusiv 15 Octombrie 1915.

*

Avansuri pentru procurarea de alimente a hotărât guvernul să încuviințeze tuturor funcționarilor de stat, comitatensi, dela căi ferate, și altor funcționari de stat, deci și diurniștilor. Suma maximală a acestor avansuri este pentru funcționarii căsătoriți, dar fără copii sau pentru funcționarii necăsătoriți K 400, iar pentru părinți de familie cu 6 și mai mulți copii, maximal K 1200; funcționarii subalterni și servitorii primesc K 300—K 700. Diurniștii și alți impiegați, angajați cu plată lunară, săptămânală sau zilnică primesc ca avans plata pe 1—3 luni.

Frumosul exemplu de solitudine al guvernului față de funcționarii sei, în aceste vremuri de scumpete insuportabilă, ar fi de dorit să fie urmat și de întreprinderile particulare, față de funcționarii lor, căci se știe că nimeni nu are a suferi în aceste vremuri, atât de mult sub urmările scumpetei, ca clasa funcționarilor, la care veniturile rămase staționare, nu mai stau în proporție cu prețurile întreprinse și încincite de azi ale alimentelor și a altor articole de prima necesitate. Câteva bănci ale noastre, precum suntem informați, au și încuviințat funcționarilor lor, încă înaintea guvernului, *adausuri de scumpete* corespunșătoare de 10—15%. Să le urmeze și celelalte!

SUMAR.

Timbrarea registrelor comerciale. — **Situațiunea agricolă.** — **Fundațiunea pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria.** — **Cronică:** Necrolog, Prolongirea termenului pentru cumpărarea cerealelor, Avansuri pentru procurarea de alimente.

„Fundațiunea pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria“.

ACTIVE.		CONTUL BILANȚ PRO 1914.		PASIVE.	
		K	f		
Fondul Dr. Ioan Mihu.				Starea dela finea anului precedent.	
Diverse acții	18,500.—			Fondul Dr. Ioan Mihu	27,926·16
Depuneri	10,736·75	29,236·75		Fondul contribuțiilor diverse	21,310·40
Fondul contribuțiilor diverse.				„ Ant. Mocsonyi de Foen	10,000.—
Diverse acții	1,000.—			„ Eleftera și Dr. T. Mihali	5,000.—
Depuneri	23,159·65	24,159·65		„ Dr. A. Mureșianu	3,893·80
Fondul Anton Mocsonyi de Foen.				Augmentare în 1914	12,374·89
Diverse acții	10,000.—				
Depuneri	700.—	10,700.—			
Fondul felicitărilor răscumpărate.					
Diverse acții	100.—				
Depuneri	5,436·40	5,536·40			
Fondul Eleftera și Dr. T. Mihali.					
Diverse acții	5,000.—				
Depuneri	341·60	5,341·60			
Fondul Dr. A. Mureșianu.					
Depuneri		4,130·85			
Fondul Ioan Russu-Șirianu.					
Depuneri	1,400.—				
		80,505·25			80,505·25

CHELTUIELI.		CONTUL VENITURI ȘI CHELTUIELI.		VENITURI.	
		K	f		
Ajutoare		1,200.—		Dividende și dobânzi dela valorile:	
Spese administrative	248·48	1,448·48		Fondul Dr. Ioan Mihu	1,310·59
Augmentare în 1914		12,374·89		„ contribuțiilor diverse	1,285·71
		13,823·37		„ Ant. Mocsonyi de Foen	700.—
				„ felicitărilor răscumpărate	252·62
				„ Eleftera și Dr. T. Mihali	341·60
				„ Dr. A. Mureșianu	237·05
					4,127·57
				Capitaluri incurse pentru:	
				Fondul felicitărilor răscumpărate	5,283·78
				„ contribuțiilor diverse	3,012·02
				„ Ioan Russu-Șirianul	1,400.—
					9,695·80
					13,823·37

Sibiu, la 1 Septembrie 1915.

Epitropia administrativă:

Ioan I. Lăpădatu m. p.,
secretar.